

OPINIA națională

Revista săptămânală de informații (opiniu și judecățe în temă națională), editată de FUNDATIA „ROMÂNIA DE MAIENȚĂ”

ROMÂNIA ÎNCOTRO ? Între dezvoltare proprie și imitarea unor modele

Prof.univ.dr. Aurelian BONDREA

Întrebări fundamentale privind viitorul ţării, România încotro ?, fi urmează, firesc, o altă, care preocupă, deopotrivă, opinia publică, politică, precum și științele sociale.

Întrebarea în cauză privește direcția sau calea de dezvoltare în perioada postsocialistă și ar putea fi formulată, cum a și fost, încă din anul 1990 și, mai apoi, în 1996, astfel: **țara va urma o cale proprie sau va imita un „model” extern sau altul?** Adevărul este că, în cei aproape zece ani de tranzitie, s-au perdat, teoretic și politic, o diversitate de ipoteze, cele mai multe fiind în favoarea acceptării unor modele. După cum se știe, deși inițial se discutase o variantă elaborată de un grup de economisti și alți specialiști, care pornea de la „datele naționale” ale problemei, dar se inspira și din experiențe internaționale, forțele politice autohtone s-au angajat într-o sterilă dispută asupra „modelului” de urmat. Au fost invocate, atunci, printre altele, modelul suedez, cel japonez, calea occidentală în diversele ei

înfățișări, disputa politică aprinzându-se și în jurul unor abordări strategice ale reformei, preconizată a fi **graduală**, de către unii, sau **terapie de soc**, de către alții. Alternativa la fosta economie birocratică, centralizată a fost și este văzută sau acordată când ca economie socială de piață, când ca piață liberă, statul urmând a îndeplini un rol minimal. Ceea ce este interesant de remarcat în acest context este că, multă vreme, în unele cercuri politice, participanții la dezbatere s-au ferit să declare deschis că este vorba despre sistemul capitalist. Nu a fost și nu este însă greu să se vadă că unii au înțeles, și vor să susțină în continuare, un tip anacronic al economiei de piață, acela specific țărilor dezvoltate în secolul trecut.

Din perspectiva temei în discuție – relația dintre strategiile politice și cercetările științifice –, apare posibil un oarecare paralelism, chiar în sensul de abordare similară sau înaintare comună, dar fără puncte de întâlnire între politicile rupte de realitate și teoriile științifice abstracte. Nică una, nici alta nu duc

însă la rezultate concrete și pot rămâne departe de îndeplinirea funcțiilor sociale de care sunt capabile, dacă nu satisfac sau nu respectă **condiția integrării organice în viața social-economică**. Iar aceasta înseamnă atât pentru politică, cât și pentru finalitatea cercetării în științele sociale, asimilarea și apărarea interesului național, societatea având imperios nevoie, pentru a-și cunoaște sau anticipa viitorul, de colaborarea permanentă dintre politică (politica oficială, îndeosebi) și științele sociale. De aici și necesitatea unor **răspunsuri sincronizate** ale științei și ale politiciei la întrebările fundamentale privind viitorul, la elaborarea strategiilor posibile și realizabile spre a ajunge, cu costuri sociale minime, fără riscuri majore la viitorul dorit.

Nu începe îndoială că, în privința modelării viitorului, un rol esențial revine, pe de o parte, corpului cercetătorilor în științele sociale, iar, pe de altă parte, tuturor forțelor politice reprezentative, care, împreună, pot propune sau proiecta variante ale dezvoltării.

(Continuare în pag. 6)



LIMBA ROMÂNĂ - limbă oficială, limbă de stat pentru toți cetățenii României

Prof.univ.dr. Mircea NICOLAESCU

Cu ocazia comemorării în Ardeal a Revoluției Ungare de la 15 martie 1848, primarul maghiar al municipiului Târgu - Mureș i-a evocat pe Avram Iancu și Alexandru Papu Ilarian care, cu 151 de ani în urmă, au luptat pentru drepturile românilor la limbă și identitate națională, „exact în aceeași termen în care luptăm noi astăzi”, iar mesajul guvernului de la Budapesta, prezentat de directorul Oficiului pentru maghiari de peste granițe subliniază „libertatea care nu are

(Continuare în pag. 6)

MILENIUL TĂRĂNESC AL ROMÂNILOR

Prof.univ.dr. Răzvan THEODORESCU
Membru corespondent al Academiei Române

Pentru cel care ar fi mirat de enunțul titlului de mai sus – mai ales din partea unui autor care a insistat în mai multe din cărțile sale, asupra unei funciare europeanități allice românesti încă din Evul Mediu și din primele timpuri moderne – voi sublinia din capul locului – că el se referă la altceva, cu mult mai durabil și mai adânc. Mă gândesc la o permanență a acestui spațiu care se numește **ruralitatea**. Poate singura noastră mare permanență. O ruralitate ce domină geneza poporului și a descălecaturii, întemeierea statelor, o **ruralitate** care este cea a tipului de vizualitate, de oralitate, o **ruralitate regăsită** într-o zonă fundamentală a vieții, aceea a locuirii, desfășurată de secole într-un amestec, mereu același, de sat și de oraș, remarcat de vechii călători, și de jurnaliști străini, ilustrând admirabil sintagma lui Toynbee „*urbs in rure*”

Într-o Europă care era majoritar tărănească înainte și după fatidicul „an o mie”, atât în mediile occidentale de tradiție germanică, cât și în cele orientale slavo-bizantine, acolo unde „regalitățile barbare”, france sau anglo – saxone, normande sau protobulgare cărmuiau peste o masă tărănească ce moștenea pe „justiciu” din Galia, din Britania sau din

Balcani, „Romaniile” carpato-dunărene își înghesau un mod de viață pe care il cunoaștem mai ales pe calea arheologică și pe cea a etnologiei: cu borduri ce aminteau de preistorie – și pe care le găsim până în secolul nostru în locuințele doljene de la Castranova –, cu o ceramică lustruită, smaltată sau striată, ce își avea originea în Orient, în Roma și în Bizant, cu o casă ce trimite prin plan și structură la „megaronul” clasic greco-roman, cu un mod de viață socială regulat de „obiceiul pământului”, de acel drept cutumiar al folclorului juridic, (*„Ius valachicum”*) păstrat de obștile carpatici ale Maramureșului, în „Câmpulungul”, în „jările” medievale din Zarand, Hațeg, Loviștea sau Vrancea, percepute ca atare în libertățile comentate de Cantemir.

Dincolo de fastul curtean al lăcașurilor, costumelor și bijuteriilor voevodale din veacul al XIV-lea de la Curtea de Argeș sau de la Rădăuți, dincolo de alinarea elitelor politice ortodoxe din Transilvania la atmosfera cosmopolită a sud-estului european, aşa cum o simțim de la Densus sau de la Criscior, se află stratul consistent al unei civilizații tărănești medievale.

(Continuare în pag. 4)



La „Spiru Haret”

Rubricile noastre:

- **Colțul lui Deceniu**
Paul Everac pag. 2
- **Puncte de vedere**
Damian Hurezeanu
Dorel Ailenei pag. 3
- **Reflecții apolitice**
Caius Traian Dragomir pag. 7
- **Permanențe românești**
Valeriu Răpeanu
Mircea Micu pag. 8

Colțul lui Deceneu

INGINERIA CONCURENTĂ

Paul EVERAC

Am asistat recent la un simpozion al unui institut de inginerie concurență, unde un grup de cercetători avântă încreșterea să producă pe seama progresului economico-managerial cadre ricordante cu cele ale evoluției Europei de Vest, lucrând după tehnici similare, de curând promovate și derivate din zona informatico-electronică. Să nu ne înșeală cuvântul, inginerie concurență nu înseamnă inginerie dezbinată în agenți concurențiali care se combat, ci dimpotrivă, un măsurări de agenți care concurență spre obținerea mai lemnitoasă și avantajoasă a unor rezultat sau produs, printr-o metodologie proiectivă, dacă nu și stimulatoare. E un pas, o etapă de ultimă oră și respectivii profesori eminenți vor să facă să rodească și la noi. Atelierul lor e deci ca o pepiniere.

În privința asta mă ducând gândul că suntem într-o din zonele caracteristice ale civilizației românești. Noi fabricăm, cu eforturi, cu stîrș și cu bani mulți, muzicieni interepări pe care apoi îi livram fără bani pieței internaționale, ca să-și facă ei, cariera lor, cu un oarecare beneficiu moral pentru țară: beneficiul moral al pepinierei.

Noi fabricăm, de asemenea, cu destule cauze și oarecare griji, sportivi, fotbalisti în primul rând, cu care investim, pentru niște parale pe seama impresarului și clubului, echipele celebre ale Europei, muljumite că se pot ilustra cu elemente din pepinierea noastră.

Toate universitățile noastre contribuie din plin, fără excepție, la aprovisionarea altor țări și continentelor cu factori care să asigure dezvoltarea acestora, noi fiind deosebit de mulțumiți că i-am produs. Europa ne ia caiul, noi ne descurcăm (evoluția) cu zapăl, sau aproape. Statul să bonă destui pentru așa ceva și se pricopșește cu gloria la pepiniere și cu praful de pe tobă.

Nici nu trebuie să mergem atât de departe: noi naștem și creștem coconii până îi faceam cruce-de-voinic, turci și luan să-i furcașă, să-i facă ieniceri. Noi naștem și creștem copile frumoase, în cugerei lui Dumnezeu, dâm-le luan și le facem cadăne. Dăm și astăzi oarecare lumină la fetele noastre, după care le regăsim în luanarele Apusului sau unite cu diversi marjași. Noi rămânem cu mândru pepinierei.

Dacă pepinierea noastră silvică ce este? Se pun răsăduri, se cresc puietii, se investesc prințepere și griji, precum și oarecare bani. Până să prindă viață respectivii puietii, cad de-a valma pădurilor urgise de hoți și bandiți. La puietii suntem buni, la finalizare pagubă. Noi doar investim, pregătim. Prințul nu e și obștei noastre, ci al seducătorilor și furilor. Oricum, al altora.

De aceea strădania eminenților profesori de mai sus îmi pare bună și eroică, dar hărăzită altor beneficiari, făcută așa, ca să sim și noi în rândul lumii, ca o danie a străzului civilizației pentru bogatul cel brutal.

Cât privește finalizarea pe teritoriul propriu nostru țării, plecând de la ceea ce și-au propus acești bravi oameni (măghidii consecvenți pe logica profesioniștilor ingineriști transformați în vocație paideici), vreau să spun că fără integrare și factor inventivșional străin nu avem cum să ajungem la iarbă verde. Raionul cu Europa înseamnă mai exact tutela Europei, a capitalismului care conținează subentrepreneurul care execută, având capitalul, modelul, know-how-ul și desfășoarea controlată de cel dinăun. Astăzi amintesc să fi văzut și io viamea la

Nă-am afirmat în două dintre articolele anterioare opinia noastră despre utilitatea regășirii argumentarului din perspectiva logicii moderne. Spunând astăzi că argumentarul este logică aplicată la o situație acțională și la o stare epistemico-doxastică. Am arătat că nu putem construi un model al demersului argumentativ, dacă nu înținem scăna de dinamică stărilor de opinie, de strâns de informare a celor doi protagonisti, argumentatorul și adresantul săi, ca și de scopurile și atitudinea și interesele pe care le apără acestia.

Dar înainte de a expune perspectiva pe care o propunem noi în teoria argumentară (Cornel Popa, *Automated Theorem Proving and Theory of Argumentation*, Third International Conference on Theory of Argumentation, Amsterdam June, 1994 și studiile ulterioare) să cuvină să dăm Cezarului ce-i al Cezarului. Mai întâi, să dezvăluim câteva contribuții ale logicii aristotelice în teoria argumentară, îndosobîi cercetarea entimemiei și epicheremei ca forme de raționamente „prescurtate”, dar și ca mod de întemeiere a unei teze pe un număr de enunțuri adevărate anterior admise. Ne-ar mai putea reține atenția analiza topozurilor sau a schemelor de argumentare („a locurilor comune”), dar și contribuția lui Aristotel în critica sofismelor. Al doilea

moment ar trebui să fie prezentarea neortodoxiei și a meritorilor sale în relansarea teoriei argumentară, ca și prezentarea altor contribuții europene sau americane.

Să intindem o mână prietenescă uititorilor lui Aristotel. În acest sens este util să zăbovim puțin asupra entimemiei și epicheremei și legăturilor acestora cu teoria modernă a argumentării.

Entimema este un silogism apodicitic prescurtat. Sau, folosind definiția din *Dictionarul explicativ al limbii române* (DEX), entimema este forma prescurtată de silogism, în care una dintre premise sau concluzie nu este exprimată, ci subînțeleasă. Să considerăm pentru început entimema următoare:

1. *Cesar nu s-a temut de moarte (la Idele lui Martie)*, căci el era un om curajos.

Din punctul de vedere al teoriei argumentării, entimema este o treceare de la concluzie la temeiul ei. Aceasta mai poate fi numit și *supor*, *fundament* sau *argument* al concluziei. Ca sens sau direcție de înaintare treceare este opusă deducției directe. Conectorul de legătură este conjuncția „căci” sau „deoarece”. Argumentul explicit al concluziei este propoziția factuală „*Cesar era un om curajos*”.

Argumentul tacit sau implicit, admis ca subînțeleasă în contextul dat, este propoziția universală negativă: „*Nici un om curajos nu se teme de moarte*”.

ABONAMENTE LA REVISTA „OPINIA NAȚIONALĂ”

La toate oficiile poștale din țară se pot face abonamente la revista noastră.

Costul unui abonament:

- **8.400 lei pe trei luni;**
- **16.800 lei pe șase luni;**
- **33.600 lei pe 12 luni.**

**ÎN CATALOGUL DE DIFUZARE
A PRESEI AL S.C. RODIPET - S.A.
REVISTA ESTE ÎNSCRISĂ LA
NUMĂRUL 2.256**

Batu ușor de descompună și se descompune în mod evident care corespunde evoluției și argumentarului de mai sus.

Exemplul 1:

Nici un om curajos nu se teme de moarte.

Cesar a fost un om curajos.

Prin urmare, *Cesar nu s-a temut de moarte*.

Fără a face o analiză de detaliu, putem reține, totuși, două învățăminte.

Mai întâi, faptul că entimema dată mai sus la 1 nu este doar un raționament prescurtat, ci un argument prescurtat din care s-a omis, ca subînțeleasă în context, premisa universală, „*Nici un om curajos nu se teme de moarte*”.

A doua idee, demnă de reținut, este accesă a legăturii organice dintre argumentară și raționamentele deductive.

Subiectele teoriei în contextul pragmaticei și evidențierii și-a și-l formată concepția că nu există o haină demodată și o femeie elegantă nu există o haină demodată.

Structura argumentarului din entimemă

2 este:

C. Decorece (K.R.)

Entimema este un raționament prescurtat reprezentat ca o enunț, fiind principiu sau regulă, fie teorema formală, și considerată ca o deducție pragmatice, începută de aduceră, dezvoltată, pe termenul final și pe termenul principal, dar nu încheiată explicit, doar către un altă secundă doar teoreme.

Sugestia criteriului nostru și-l îndeamnă să descoreze singur premisa omisă în entimemă 3 și 4 și să reconstituie astfel silogismul valid pe care se întemeiază concluzia entimemiei.

Cei de judecățe o întemeiere de tip entimemă se sprină pe contextul acțional, pe rostările anterioare sau pe informațiile despre ceea ce și-a acceptat interlocutorul său. Entimema evită repetarea prelungită a structurii argumentative, făcând decoperirea cea ce este subînțeleasă și, de asemenea, explicită.

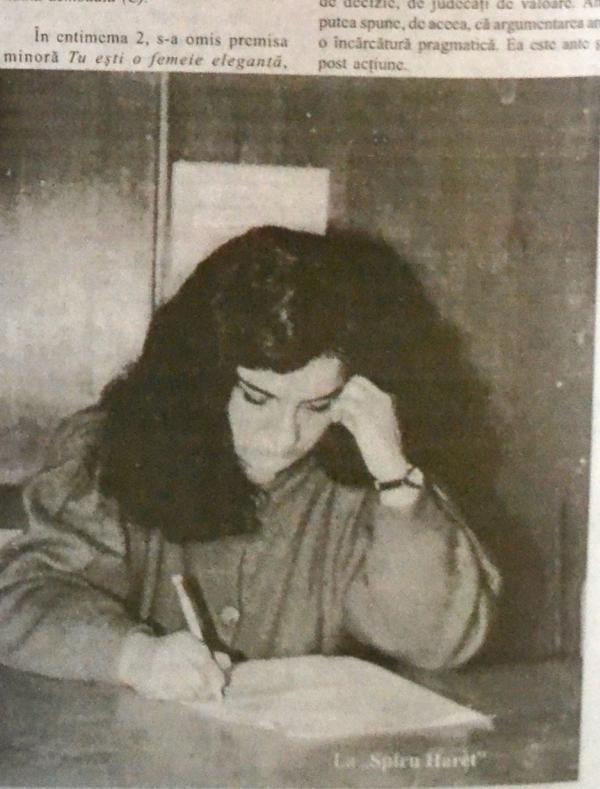
Mesajul unei întemeieri prin raționament de tip entimemă nu este doar informațional asertiv. Adesea el poate fi o incitare la acțiune sau, dimpotrivă, o inhibare a tendinței agentului de a acționa, astfel mesajul stimulează sau inhibă angajarea practică a adresatului argumentar.

Vom conchide, deci, că o entimemă și mai cuprinzător o argumentare nu este un act pur logic sau lingvistic, ci este, totodată, o formă de comunicare interumană, o modalitate de raportare la situația acțională, la intenții și scopurile participanților la acțiune, o contribuție la formarea, consolidarea sau zdrenținarea convingerilor agenților acțiuni.

Argumentarea este logică aplicată la contexte pragmatice.

Argumentarea face apel la modul de reprezentare a judecărilor și conduitelor umane prin propoziții elementare admise anterior („atomii primiți”) și prin propoziții derivate sau deduse („atomii derivați”). Argumentarea face uz de niște reguli de reducție sau rescriere a unor concepții derivate în termeni altor concepții derivate sau primitive, până găsim suport, în cele din urmă, în propoziții factuale sau adevăruri necondiționate în contextul discursului practic.

Argumentarea este întotdeauna legată de situații acționale, de deliberări, de acte de decizie, de judecățe de valoare. Am putea spune, de aceea, că argumentarea are o încarcătură pragmatică. Ea este atât și post acțiune.



L. Spiru Haret

● Puncte de vedere ● Puncte de vedere ● Puncte de vedere ● Puncte de vedere

Veacul care se încheie (II)

Războaie și revoluții

Prof.univ.dr. Damian HUREZEANU

Timpul istoric nu coincide cu cel economic. Decemile, secolele sau milenii au valoare de calcul matematic: abstract, universal și convențional. Trecerea de la un secol la altul este, că atare, o convenție. În raport cu desfășurarea istoriei poate să nu însemne nimic. Excluzând, bineîntelese, stările de ordin psihic, emoțional, încărcate de reminiscențe culturale-religioase, de magia semnelor prevestitoare, de tentația recordării vieții sociale la ritmurile cosmice.

Pentru istoric, secolul al XX-lea începe de fapt cu primul război mondial. Pentru că de atunci și până în 1990 s-a desfășurat un set de evenimente care structurează caracteristicile unui profil distinct al istoricii, care-l fac „rotund”. Îi definește substanța și ne permit nouă, la sfârșitul veacului (astronomic), să-i perceprim determinațiile.

A început, aşadar, acest secol sub semnul primului mare război (1914-1918) și s-a încheiat cu sfârșitul „războiului roce”. Într-adevăr se situează cel de-al doilea război mondial (1939-1945). Savanții de renom din domeniul istoricii ca Eric Hobsbawm, în cartea sa (**XX Secolul extremelor**) socotește că primul și al doilea război mondial trebuie considerate ca o singură conflagrație între care se situează o pauză de 18-20 de ani.

Când în 1914 a izbucnit primul război mondial, aproape nimenei dintre cei care conduceau atunci lumea și nici imensa majoritatea oamenilor simpli, nu intuiau prefacerile extraordinare pe care avea să le antrenze războiul, urmările sale cu semnificații globale în viața omenească. Este drept, că au fost oameni politici ca Take Ionescu, care prezicea, în 1915, că războiul va duce la o „cascadă a tronurilor”, au fost mulți care spuneau că războiul va fi dur, istoric, de lungă durată, cu răsturnări imprevizibile, dar nimenei nu se aspeta că va zgudui atât de adânc lumea și va antrena modificări politice și sociale atât de radicale.

Oamenii vremii erau înclinați să judece războiul după standardele secolului al XIX-lea, care au fost, totuși, (excepționând războaiele napoleoniene) conflagrații locale. Or, primul război mondial a angajat de la început cele mai puternice alianțe politico-militare ale vremii și a dobândit, prin intrarea în acțiune, în 1917, și SUA un caracter mondial.

A fost primul război al epocii industriale maturi, deși aviația și tancurile au reprezentat încă componente subsidiare ale echipamentului tehnic-militar și ale armelor combatante.

Dimensiunile forțelor distructive al războiului și atras atenția asupra unui fapt esențial: industria mecanizată matură generează dezastre umane și materiale de neconceput, în raport cu tot ce a fost înaintea acestei epoci. Progresul uman în sfere material-productivă relevă astfel o dialecțică a contrariilor care îl pună în discuție însăși rațiunea de a fi: pe de o parte, un dinamism extraordinar al puterilor productive ale societății, creând un nou tip de civilizație, pe de altă, o putere ucigașătoare de neimaginat, în varianta folosită de acestor puteri cu unealta de război.

Este ciudat că de atunci, de la primul război mondial, nu s-a format o conștiință clară asupra faptului că înarmările moderne pot prejudica grav civilizația umană, chiar să fie ca aceste înarmări să atingă pragul amenințărilor atomice. A te-

opri fiz și la acest prag, care odată trecut ar însemna cufundarea lumii în neant, este un semn de râu augur pentru starea instincțelor primare ale oamenilor. Într-adevăr, dacă astăzi s-ar folosi fiz și numai arsenalele nucleare ale armelor existente, într-un război de anvergură, ar fi probabil suficiente pentru a distrugă toți centri vitali ai societății pe zone de întindere continentală.

O victorie într-un astfel de război ar însemna o sfidare la adresa civilizației și a umanității, iar o înfrângere, dispariția civilizației în tot ce ar avea să rămână învinse mai de preț ca avuție materială și ca tezaur cultural.

Un indiciu în acest sens îl prezintă cel de-al doilea război mondial. Aviația, tancurile și blindatele au schimbat considerabil profilul conflagrației, multiplicând efectele distructive ale războiului. Numărul morților combatanți a crescut de peste trei ori față de primul război mondial (de la 9 la peste 30 milioane), cel al civililor s-a modificat în proporție și mai mare. Au fost distruse sute de mii de sat (numai în URSS circa 80.000) și mii de orașe, dintre care unele rasc complet de pe suprafața pământului: Stalingrad, Berlin, Varșovia, Dresda sau Hiroshima. A vorbi de jări rămască în ruină nu este o metaforă gratuită.

Dacă, pe lângă acesta, vom lua în considerare milioanele de prizonieri execuția sau cuprătii de muncă, de boli și de mizerie, zecile de milioane de oameni dislocați din zonele lor de locuire (este demnă de interes pe această temă, carteau lui Jacques de Launay, *Marea prăbușire*, Edit. Polirom, 1996) și bineîntelese distrugătoarele lagăre ale morții prin care nazisii au facut victime din rândurile evreilor circa șase milioane de oameni, vom avea o imagine a apocalipsei unui război declanșat de setea de dominație mondială a unui sclerat, pentru care transformarea în cimitir a unei părți a omenei nu era un preț prea mare spre satisfacerea năzuinței lui de dominație mondială. Că Hitler era călăuzit în acțiunea practică militară nu de logica intrinsecă a războiului, ci de un proiect îndelung gândit, o vădește în cartea lui, *Mein Kampf*, (scrisă în 1926). Proiectul expus în carte este reprodus de Hitler aproape aidoma în acțiunea practică politică. Este interesant să observi un maniac „incremenit în proiect”, după cum surprinde faptul că fruntașii politici ai vremii aproape că au ignorat cele expuse de Hitler în *Mein Kampf*. A existat, este drept, o premoniție a lui Winston Churchill într-un portret „de la distanță” făcut lui Hitler prin 1937 și publicat în culegera *Marii contemporani*, în care arăta că multe depind de führerul german în destinele păcii sau ale războiului. și au existat intense eforturi ale lui Nicolae Titulescu de a crea o conștiință lucidă asupra consecințelor minimalizării unor fapte purtătoare de sens: declinul iremediabil al Ligii Națiunilor, interferența puterilor fasciste în evenimentele din Spania, expansiunea Italiilor musoliniene în Albania și, ceea ce era mai important, ignorarea de către Germania nazistă a prevederilor Tratatului de Pace de la Versailles cu privire la înarmarea Reichului.

Prin aceasta s-a prăbușit, de fapt, sistemul de pace de la Versailles și n-a mai putut fi înlocuit cu un altul apt să zgăduiască rostogolirea lumii spre abisul



Desen de Mihu Vulcănescu

războiului, întrucât SUA s-a retras în izolare, din 1920 până în 1940, URSS a ajuns târziu, abia în 1934 în Societatea Națiunilor, într-o vreme în care Germania, ca și Japonia, o părăscă.

Cele mai mari puteri ale lumii erau fie în afara Societății Națiunilor, fie marginalizate. Cu o Franță care își facea iluzia că domină acest sistem printre orice alianțe fragile și cu o Anglia care o susținea fără convincere, terenul pentru forțele revanșarde era ca și netezit.

În planul istoricii germane, rolul lui Hitler a constat în accea că a cristalizat toate frustrările provocate de Peace de la Versailles, le-a dilatat și le-a dat expresie acută, făcând un întreg popor să se simtă rănit în mândria lui și răscind în ființa lui toate porinile atavice ale unui naționalism oscilant între orgoliu exagerat și fervoare teutonică distructivă. Lipsită de repere constructive,

democratice, fundată pe un conservatorism național ghidat de ideea forței statale, istoria germană s-a dovedit aptă, în condiții de criză provocată de război și de criză economică distrugătoare, să absorbă mesajele unci figuri nefaste, receptată ca fiind providențială.

Numai după dezastrul din cel de-al doilea război mondial, popor german a reconsiderat fundamental determinațiile istoriei sale situând-o într-un alt registru și dobândind o nouă conștiință a menirii sale. Pentru totdeauna? Măntuit de orice tentație a atavismului dominator? Greu de afirmat în chip categoric. De domeniul previzibilului jină altceva: prin condiția sa istorică și geostrategică, Germania își va spori înrăurarea în spațiul central european. Este o vocație a istoriei sale, a economici sale, a culturii sale. (Va urma)

îmbinată într-un anumit mod, folosește anumite servicii, în massa la anumite restaurante etc. După cum va exista și călătorii de consum al occidentalului din ghetou, mediatisat intens, de MTV de exemplu.

Mirajul care stă la baza acceptării *sabioanelor de consum* specifică țărilor dezvoltate constă în nivelul de trai mai ridicat al consumatorilor pentru care au fost create *sabioanele*. Odăii transplantate aceste *sabioane* ele se vor recompta într-un mod specific *țărui*, *găzdui*, asigurând deschiderea consumatorilor către produsele realizate de către companii din țările dezvoltate. Acest tip de strategie ar putea fi numit *strategia catul troian*.

Promovând principiile libertății, ale emancipației, ale respectării drepturilor omului și ale accesului la un mod de viață decent și civilizat, marile companii transnaționale nu acționează dezinteresat, căci împlinirea acestor deziderate deschide *portile acceptării sabioanelor de consum*, studiate, fabricate și promovate de către ele, *sabioane* pentru care manuscruii lumii economice mondiale au pregătit deja, cele mai bune produse. Desigur, acest efort promotional (și uneori de sprinjire a dezvoltării economice) reprezintă un fapt pozitiv, căci într-poziția de consumator tradiționalist care nu-și poate asigura uneori acoperirea nevoilor de bază și cea de imitație a unor stiluri de viață îndoienice, dar care asigură acoperirea nevoilor clientelei măcar, este de preferat ultima situație.

Din perspectiva rafinării măsurilor protecționiste, se poate observa că, în condițiile generalizării acordurilor de liberalizare a comerțului internațional, singura sănătăță viabilă a protecționismului atât de necesar industriilor țărilor în curs de dezvoltare o reprezintă modul de viață tradițional. Din acest punct de vedere, promovarea cu deosebită și măsură a unor *sabioane naționale* (însă nu naționaliste) ar reprezenta un obiectiv primordial al făuritorilor de politici de dezvoltare economică (atât guverne, partide politice și organizații sociale, cât și a unităților economice naționale), chiar înainte de a fi implementate diverse măsuri de stimulare a creșterii și dezvoltării economice. Problema se pună cu și mai multă acuitate în cazul țărilor europene aflate în tranziție, deoarece indelungata izolare a acestora mărește aderența *sabioanelor de consum vestice*. Ca țări europene, aceste state sunt chemate să se alăture sistemului de valori european occidental, în mare parte dominat de acela al Uniunii Europene. În măsură în care aceste state vor să și vor avea forță necesară promovării unor valori naționale specifice, ele vor putea profita de stadiul incă nedeterminat al unui sistem închegat de valori europene comune.

Situația este cel puțin la fel de gravă în cazul țării noastre, unde propaganda comună a reușit să distrugă o bună parte a valorilor tradiționale. În plus, balastul unor obiceiuri numite balcanice, complicit și mai mult sănsele României de a contribui efectiv cu ceva la formarea stilului de viață european, stil din care vor deriva noi *sabioane de consum*. Emanciparea consumatorului, care a urmat deschiderilor de după 1990, a adus cu sine o invazie a *sabioanelor occidentale* și uneori *orientale* (uncle dintr-acestea fiind transformări ale unor *sabioane* de *consum străin*). O eventuală ridicare a nivelului de trai a unor categorii largi de populație va conduce la o adoptare a unor *sabioane de consum străine*, în absența celor românești ce să-si bază pe un filon tradițional autentic, filon promovat din ce în ce mai rar și mai neconvincător.

De parte de a promova protecționismul exagerat, ce se apropie de izolaționism, ori naționalism agresiv, care poate duce tot la izolaționism, vrem totuși să semnalăm faptul că, ultimul *bastion* din calca pătrunderii exclusive a *sabioanelor de consum străine*, ce sunt urmate apoi de astfel de produse străine, sunt în pericol de a ruina și o dată cu ele industria națională. Poate că vorbele marchiii economist români Mihail Manoilescu sunt încă actuale: *Liberul schimb nu înseamnă pentru o țară posibilitatea de a-și organiza producția după interesele ei, ci dințivită. Această libertate și această independență o oferă numai protecționismul. Adevarată independență a unui popor nu se căstigă decât numai prin creația mijloacelor industriale, care asigură apărarea națională și bunăstarea națională*. Căci pentru un popor modern, nu există nici o independentă fără bogăție¹.

PROTECTIONISMUL ÎN DESUETUDINE ?

Lector dr. Dorel AILENEI

(Continuare din numărul trecut)

Fără a defini conceptul de stil de viață se observă că un stil de viață național este destul de etrogen, deoarece el subsumează mai multe tipuri de consumatori. Aceasta face mai dificilă promovarea unui stil de viață. Problema nu este insurmontabilă, deoarece promovarea poate cuprinde un sistem de obiceiuri specifice de consum, obiceiuri care formează stilul de viață. Se va conveni să se numească aceste obiceiuri de consum tipice – *sabioane de consum*, deoarece ele sunt promovate ca modele-simbol de consum. Promovarea acestor *sabioane de consum* va avea la bază *sistemul (lanțul) de propagare* al *sabioanelor de consum*.

Nivelul superior este dat de consumatori cu venituri ridicate și/sau un nivel de civilizație (instrucție) ridicat, lideri de opinie, personalități publice. La aceeași nivel se pot situa și consumatori independenți (ca gusturi și opinii), cu un nivel al veniturilor peste

medie, având un grad de civilizație suficient de ridicat, astfel încât să le permită o opinie proprie. În principal, aici se concentreză eforturile oferăntilor de a sesiza din timp dorințele consumatorilor. O bună promovare la acest nivel asigură declararea propagării unor *sabioane de consum*.

Rolul principal îl au liderii de opinie. Dar, odată procesul demarat, convințerea grupului de consumatori independenți (ca opinii) poate face ca produsul să se consolideze pe piață. Din perspectiva marketingului, aici ar putea fi incluse cea mai mare parte a categoriei de consumatori numiți *grupul inovatorilor* și o bună parte a *adoptatorilor timpurii*.

Promovarea exporturilor prin strategia stilului de viață presupune promovarea fiecarei componente a lanțului de *sabioane de consum*, *sabioane* care au fost rodate în țările dezvoltate. Vor exista *sabioane* pentru diferitele categorii sociale (de consumatori). De exemplu, tipul omului de afaceri american, dar mai ales al înaltului funcționar, manager, expert, care se

1. Mihail Manoilescu, *Forțele naționale productive și comerț exterior. Teoria protecționismului și a schimbului internațional*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1986, p.385

(Continuare din pag. 1)

Una știință prin informații din letopisețe vernaculare sau din cronică străine, despre alcătuirea știurilor moldovenești și muntenene, mărturiu despre sate și orașe de la noi datorate unor peregrini cătolic, protestanți și islamici care remarcă frecvența țărănescu atoare stăpânitor, de la modul de luptă – o sugestie sunt chiar celebrele miniaturi din „Chronicum pictum Vindobonense” evocând episodul Posada – la natura armelor – voi adăuga ca numai prin comunitățile rurale ale primului mileniu, apărându-și pământurile în fața înreșinuții migratorilor, se vor fi păstrat în limba română, venind din latina târzie (oastea-hostis, scutul-scum, palosul-palus, săgeata-sagitta, spada-spatha), în fine, la sfera credințelor unde infrareligiosul superstițiilor și al practicilor magice nu a scăpat atenției celor ce-i priveau cu acuitate pe români, pregătind parcă acel peisaj spiritual modern pentru care Nichifor Crainic putea să spună: „Prin creștinismul nostru, cureauăr strigoi păgânismului”.

Dacă Evul Mediu a fost cuprins, cu prisosință, de un timp al predominării ruralului – de la întemeirile economice și sociale ale domeniului feudal, oralitatea directă și succulentă a unor texte epigrafice sau cronicărești –, epoca premodernă, prin care eu înseleg secolele XVII – XVIII a anunțat sferea culturală la care să refer. Am în vedere disjuncția pe care teoreticienii ai culturii, precum Arnold Hauser o fac între „o artă țărănească” (Bauernkunst) și „artă populară” (Volkskunst), ba chiar, extrapoland la nivelul întregii civilizații, între o „cultură țărănească” și o „cultură populară” comentate, ca atare, în decenile din urmă de istorici francezi și anglo-saxoni, despre configurațarea lentă a celei dintâi dintre limitele fatalmente mai largi, ale celei de-a doua. Este vorba – o arătam cu mai bine de un deceniu în urmă – de o creație țărănească propriu-zisă care, în ciuda originilor sale străvechi, pre și protoistorice abia acum începe să fie percepută în mod separat – prin creatorii și purtătorii ei, în primul rând –, distință de cealaltă componentă a artei populare,

de mai recentă sorginte istorică, care este peisajul artistic al târgurilor, ce-l știu de meșteșugari, neguiațori, clerici mărunți și chiar boiernași cu origini și rosturi mai noi.

Un peisaj, trebuie adăugat, ce se deosebește tot mai mult, în aspectele sale exterioare chiar, către 1800 – vremea unei „mari explozii folclorice” –, de cel al lumii satelor circumvîcine orașului, în ciudă nemunăratelor ecorei rurale din arhitectură, din costumul, din folclorul muzical și literar al acestuia din urmă, chiar dacă pentru un observator superficial, venit îndeobște din Occident și neștiutor al specificului tradiției urbane din Europa Orientală postbizantină, se putea perpetua prejudecata de ortodoxia slavă – păstra o notă de relativitate latină și cartezaiană, aş fi

și Dâmbovița, din Argeș și Vâlcea, din Gorj și Mehedinți, de felul faimosului Ioan Popescu – cu toții, părții ai burheziei române din secolele XIX și XX –, închipuind la Pietroști, la Băsceni-Calvini sau la Urșani același săru lungi de efigiile locuitorilor ai satului amintiți, după obiceiul târănesc, doar cu prenumele. Ei, „prisoasele”, „toată gloata”, „megiesii”, „sătenii”, „poporanii”, „noriasii”, „etitorasii”, „cetasii”, „moșnișii” sau cum și vor mai fi numi pisaniile, înscrierile de pe cărți sau actele de dacie, au dat un sens anume și moralei religioase țărănești care a fost dominantă până spre mijlocul secolului nostru; una care – iarăși mult deosebită de

mai realist și mai popular – afin cred, mai ales la sud de Carpați gustului otomenești și muntenesc pentru concret și pentru pamflet, de la Cronică lui Radu Popescu Vornicul până la Argezi –, de unde și osândirea, în numeroasele „Judecăți de Apoi”, seismograf al alteritatei populare, a celor aici zugrăviți și care erau de o altă confesiune, cu alte obiceiuri – „cei care beau tutun nespălat”, de pildă la Carțu –, a celor care călcău preceptele evanghelice, „mâncătorul de pământ”, cel care mâncă osteneala altuia, „mârmilarul”.

Era o lume țărănească ce pătrundeau treptat în orașe – într-un fenomen care a continuat, când lene, când năvalnic, până în zilele noastre –, căntărind pe puternicii zilei prin prisma unei etici care din semî-

Mileniul țărănesc al românilor

Procesul de individualizare a unei culturi țărănești, mai precis spus al creației țărănilor pentru comunitatea țărănească, cu monumentele absolut specifice care sunt bisericile de lemn, icoane pe sticlă, ceramică pictată cu cornul, tot mai distințe de cultura straturilor sociale mijlocii din oraș și chiar din mediul sătesc, avea să conducă la o expresie rurală definitorie a ultimelor două secole din mileniu ce se va încheia peste un an. În constituirea treptată a modernității românești, a esteticii, a moralei, a politiciei, țărănescul este negreșit, un vector esențial. Lipsa ostentării volumetrice și cromatice – deosebind esențial arta românilor de aceea a neamurilor slave și finougrice din răsăritul continentului –, o anume înțelepciune a formelor, de toți specialiștii recunoscuți, aparțin experienței meșterilor zugravi și constructori de biserici plătite de obștile libere sau de unii țărani mai înstăriți, „vătași de plai” din Prahova

tentat să spun, refuzând, cu limpezimile sale marcate adesea de un tonic scepticism, manieismele dualiste, erciziile, dar și entuziasmele mistice sau canonizările (acceptate abia în ultima vreme de biserică oficială, în scopuri de legitimă propagandă misionară, dar fără rădăcini instituționale într-un univers rural, care îi putea socoti „sfintii” pe Ștefan cel Mare sau pe Brâncoveanu, într-o tradiție orală folclorică perpetuată de veacuri la Putna sau la Hurezit).

Era o lume țărănească, ce deschide ochii asupra prezentului cu o infinită candoare, proprie celor cu puțină carte și multă imagine – după evaluările etnologilor și istoricilor artei țăranoș din Vâlcea are una dintre cele mai puternice capacitați de fantazare de pe meridianul românesc –, o lume ce crease canionul etic, social, religios de structuri foarte simple, pe care biserică îl propaga într-un spirit tot

țărăneasca, devinea una semi-burheză a mahalașilor, mai ales în ultimele decenii fanariote și în timpurile prepașoptiste, aşa cum o descoperim în cronică urbană a lui Ioan Dobrescu, cojocar și dascăl la biserică Batiștei, precursor direct a lui Conu Leonida când judeca „politichia europenească”, cel care îl preschimbă pe Napoleon Bonaparte, într-o tradiție orală folclorică perpetuată de veacuri la Putna sau la Hurezit).

Era o lume țărănească, ce întrucătiva ca Neculce și îl anunțau pe Creangă, dar și pe Marin Preda, mergând către oralitatea convertită în narativă, în istorisire – „să povestim cevașilea”, „să mai povestim căte cevașilea, dar să nu vă supărăți” –, grija pentru notarea amănuntului temporal, înțînd de durata cea mai scurtă, în atâtate însemnări pe cărți din biserici de sat, în secolele XVIII și XIX din mediul românesc, dar și din cel alogen,

săseș de pildă – „de cu scări”, când fu pe la pranzucior, „Am grossen Sonntag in der Nacht”, ne indică elocvent un mod de a gândi, de a vorbi care este până astăzi cel de nivelul popular –, fie el și mult erodat în direcția unui „kitsch” cultural –, de la discursul pamfletar până la jurnalistica zilnică.

Țărănescul acesta la a căruia cercetare îndernește Rădulescu-Motru, a căruia copiere o năzuia Iorga, ale căruia adâncime le elogia Blaga și ale căruia realități le investiga Gusti; țărănescul ale căruia esențe sunt regăsite la poetul național și la sculptorul național, într-o spiritualizare mult dincolo de simpla amprentă folclorică a metrului poetic sau a canonului stilizării; țărănescul care a marcat definitiv, prin așa-numita „chestiune rurală”, istoria modernă a țării noastre între „punctul” al treisprezecelea din Proclamația de la Islaz și reforma lui Cuza și Kogălniceanu sau aceea a lui Ferdinand și Brătianu până la încheierea „triunfală” a colectivizării lui Gheorghe Dej; țărănescul care a dat, mai mult decât credem, politicii noastre dintotdeauna acea propensiune spre acceptarea continuă și nehotărâtă, spre neincredere fatală la capătul căreia se speră, totuși, într-un miracol numit astăzi „lumină”, dar și acea încăpătană fixare rurală într-un concret teluric ce contrastează neasteptat cu poetul, mereu regăsit, al metaforei – acest țărănesc îmi pare că oricum elementul central al „durătei lungi” de la Carpați și Dunărea de Jos.

Curând, foarte curând se va încheia nu doar un secol, ci și un mileniu de istorie românească. A fost, incontestabil, un mileniu țărănesc. Poate nu întâmplător, cei cățiva cărturari care s-au adunat sub nimbul luminos al unei fundații dedicate civilizației rurale românești doresc ca dincolo de 2000 să se dedice acestui subiect nobil: trecutul și prezentul celor care – în mii de sate și de cătune, anonimi ce au făcut „istoria țării prin cei mici”, spre a relua sintagma lui Nicolae Iorga – au făcut aici, rând pe rând, în spațiul „latinilor Orientului”, atât satul, cât și biserică, atât economia, cât și cultura acestui neam, care rămâne, oricum, un neam de țărani.

Tinere valori la Universitatea „Spiru Haret” Studentul Ionuț Gabroveanu

Destinul României este, totuși, fast – să credem nestrămutat în acest adevar! – pentru că o anume lege, nefiabilă, dar reală, acționează ca un factor de compensație istorică tocmai acum, când țara noastră parcurge o etapă vitregă, dureroasă, de intens dramatism. În virtutea acestei supreme legi de compensație istorică, în noile generații ale României apar foarte mulți copii dăruiți cu harul creației, ai muncii și ai credinței în puterile cu care ei și neamul lor au fost înzestrăți. Sunt copii excepțional dotați, și nu doar căpiva, ci într-un număr în continuu creștere, sunt excepțile care, prin frecvența și valoarea lor individuală, tind să devină o regulă: regula de aur a începutului



de mileniu, spre virtualitatea căruia scrutează întreaga noastră istorie, ca spre sorocul de împlinire a dreptății sacre, îndelung așteptate.

Îată că intens și îndelung năzuță Schimbare la față a României este nu numai posibilă, dar și la prag de împlinire, grație îndoeșbi acestor copii minunați, trimiși, parcă, în prezentul nostru vitreg, ai veacurilor de ardenta venerate țărănească față de lumina cărții și a școlii. Universitatea „Spiru Haret”, ca structură educațională fondată pe primul valorii, al calității, numără printre studenții săi din ce în ce mai mulți asemenea tineri cu capacitatea multilaterale, talente complexe aflate pe drumul împlinirii. Unul dintre

acești tineri este **Gabroveanu Ionuț**. George Răzvan, student în anul I al Facultății de Drept. S-a născut la 2 octombrie 1979, în orașul Băilești, județul Dolj. A urmat școala în orașul natal, apoi în Valea Jiului, la Petrila și Petroșani, unde a absolvit Liceul de informatică. Primește succese premii pentru rezultatele obținute la învățătură, inclusiv la olimpiadele școlare de matematică, de istorie și literatură română (faza județeană), dar adeverătă consacrare națională și internațională i-o aduce pictura. În anul 1991, aşadar, la numai 12 ani, participă la **Expoziția internațională de pictură**, organizată la Kindermuseum (Muzeul copiilor) din Wuppertal – Germania, unde obține principalele premii: „Elefantul de aur” și „Elefantul de argint”. Succesul se repetă prin participarea la aceeași expoziție în anii 1992, 1993 și 1994. La Wuppertal există un atractiv Muzeu al copiilor și o expoziție tematică anuală la care participă copii din întreaga lume. Organizatorii acestei manifestări au în vedere îndoeșbi stimularea creației artistice a copiilor, creație inspirată din teme de actualitate, cum ar fi protecția mediului. Picturile Tânărului român **Ionuț Gabroveanu** au fost preluate spre a fi tipărite pe cărți poștale care se difuzează în întreaga lume.

Pentru premiile obținute în Germania, **Ionuț Gabroveanu** obține,

în anul 1992, Diploma de Merit din partea Primăriei Municipiului Petroșani, iar cu sprijinul Societății UMIROM S. A. din Petroșani, picturile sale ilustrează astăzi numeroase felicitări și calendare din România.

Ionuț Gabroveanu a deschis și expoziții personale de pictură: în 1997, în foaierul Teatrului Dramatic „I.D. Sărbu” din Petroșani, și 1998, la Primăria din Petroșani. A participat la Expoziția colectivă de pictură, organizată de Primăria Municipiului Petroșani și de Școala generală „I.G. Duca” din aceeași localitate, expoziție consacrată Zilei Naționale a României (1998). De fiecare dată s-a bucurat de o primire entuziasmată, din partea criticii de artă, cât și a publicului. Din luna octombrie 1998, când devine student la Universitatea „Spiru Haret”, Tânărul pictor este membru al Fundației naționale „Henry Coanda” pentru sprijinirea tinерilor supradotați. Sub egida acestei fundații și a Muzeului de Istorie și Artă al Municipiului București a participat la Expoziția de pictură, grafică și icoane, deschisă între 11-23 martie 1999.

Pictura studentului **Ionuț Gabroveanu** surprinde deopotrivă prin precizia liniei și prin coloritul viu, dar în cele din urmă echilibru, de factură clasică. Are preferință pentru natură statică, îndoeșbi pentru flori, îngemărate în buchete, dar care, ca și în cazul unor tablouri

mai ample („Perseu tăind capul Meduzei”, peisaje de iarnă, cabane în munte, marină, studii de nud), emană o tensiune spirituală specifică prin contrastul dintre planuri, convertit, până la urmă, în simboluri ale durăței, ale permanenței. Este un echilibru dobândit prin reflecție. Bogata spontaneitate a Tânărului artist se încheagă în structuri riguroase, dar cu un puternic fond subtextual, cu secunde izvoare de sugestie care satisfac sensibilității dintre cele mai felurite. După un periplu prin tensiunile dramatice ale lumii înconjurate, Tânărul artist ne invită, de fiecare dată, spre reculegere, singura care împreștează spiritul și-l încarcă de energie faptelor viitoare.

Și fiindcă am amintit despre acea nefiabilă, dar evidentă lege a compensației istorice, ne place să identificăm în Tânărul artist, provenit din Valea Jiului, pe purtătorul unui mesaj de eternă solidaritate românească, în stare să răzbune prin artă suferințele lor săi și ale noastre. „Endrepățirea ramurei obscure / Ieșită la lumenă din pădure / Si dând în vîrf, ca un ciorchin de negi, / Rodul durerii de vecii întregi”.

Testamentul argezian găsește în Tânărul pictor din Valea Jiului un punct de referință.

Mihai IORDĂNESCU

Niciodată și nichideri, demagogia, minciuna, promisiunile deșarte n-au fost mai în floare și mai păgubitoare ca atunci când cei ce să ară cădea să aibă grija condițiilor de viață ale tineretului, a pregătirii lui profesionale și civice, a educației sale morale și estetice. Nu trebuie să fi prea perspicace ca să remarcă că în acenă privind totul e vorba goală, vorbe-n vînt, praf pe tobă și praf în ochii naivilor și, în fond, dispără emic față de soarta tineretului, mai cu seamă a celui universitar constrâns să plece din sate și orășe că să învețe în mările orașe, la universități de stat sau particulare. Aparția și buna funcționare a universităților particolare au contribuit din plin la rezolvarea problemelor tineretului, încât e firesc să te întrebă de unde atâtea oprești în calea afirmării lor? E desigur, un fapt pozitiv că din 1990 numărul studenților a crescut sensibil și imbucurător. În acest context, foarte mulți studenți sunt profund serioși, muncitori, preocupati de temeinica lor pregătire profesională, obținând, la absolvirea studiilor, rezultate remarcabile. Dar, în marșul triumfal al succeselor, statul, societatea civilă, marii capitaluri, cinsti sau dubios incropite, nu se gădesc și, mai ales, nu fac nimic pentru crearea unor condiții căt de căt decente, pentru tânără generație, pentru tineretul studios, provenit din mici centre de provincie. Nu s-au clădit în centrele universitare decât puține, foarte puține cămine și cantine. În căminele, ridicate până în 1989, pentru fiii acestei țări, din munca părinților acestora, se găseseră greu locuri pentru români. Se petrec acolo ceea ce se petrece între viezuri și vulpe. Viezurile trădește vreme indelungată să și săpe vizuină... Vine vulpea, în absența lui, și și face nevoie în „casă” curată a viezelui și acesta, scărbit, își părăsește locuința realizată cu atâta trădă. În cămine, cei ce au își lăsat dolarii, iar studentul român e obligat să și caute gazdă cu un preț exorbitant și în condiții foarte modeste și

precare. Î-am auzit pe unii din cei aleși și plătiți să se ocupă de condițiile de trai ale tineretului studios, replicând emic:

– E economie de piață! Să se descureau fiecare cum poate! Asta e, care, grija față de viitorul neamului nostru?! Așa respectă democrația noastră drepturile omului?

Să nu uităm că iarba și florile cresc anevoie sub piatră. Personalitatea tineretului greu se formează în acenă condiții maștere, când studențul din provincie umbilă pe străzi, ca melcul, eu casa în spinare??!

Ce reformă modernă a învățământului se poate face în atari condiții maștere, când studentul din provincie umbilă pe străzi, ca melcul, eu casa în spinare??!

</div

ROMÂNIA ÎNCOTRO ?

Între dezvoltare proprie și imitarea unor modele

(Continuare din pag. 1)

În anii imediți următori lui decembrie '89, diversele orientări politice au privit problemele complexe ale dezvoltării post-socialiste în mod simplist, unilateral, considerând că este suficient să se spâră că trecutul totalitar, comunist, a fost demolat, urmând să se edifice o nouă societate sau, mai degrabă, cum au enunțat și mai susțin încă unele forțe politice, a se relua mersul istoriei de unde fusese „lăsat” în 1945. Concepția „retro” s-a impus chiar cu încăpătânare, moștenirea materială și spirituală a cătorva decenii de istorie fiind considerată un balast. Oricum, nu numai în România, ci și în alte țări cu situație economică și socio-politică similară a devenit actuală, no doar sub raport teoretic, întrebarea dacă nu cumva unele curente de gândire, detașându-se critică, dar neanalitică, de fostul model socialist, și militând, declarativ și la fel de neanalitic, pentru întoarcerea la capitalism, nu practică sau idolatrie a modelelor? Pe scurt și direct spus, se profila poate „neconștient”, nepragmatic, opțiunea „de la socialismul sovietic la un capitalism anacronic”, aşa cum semnalează, pertinent, doi economisti români¹.

Este semnificativ, însă în defavoarea gândirii social-politice est-europene, rămasă o vreme tributară dogmatismului și dogmatizării, că, în timp ce în Est se căuta și aprecia modelul occidental (înțeles sau neînțeles în esență lui), în Vest, analiștii lucizi avertizau și continuu să avertizeze asupra capcanei și falșității modelelor. Un astfel de analist, sociologul și filosof Ralf Dahrendorf scria transât, încă din 1990, în incitanțele *Reflecții asupra revoluției din Europa*, că „ările Europei Centrale și de Est nu s-au debarasat de sistemul comunist pentru a-l îmbrățișa pe cel capitalist (oricare ar fi acesta); ele s-au scuturat de un

sistem închis pentru a crea o societate deschisă”². Mai mult chiar, răspunzând parțial direct adeptilor răsăriteni ai modelului occidental, fostul director al reputatăi publicații London School of Economics scria că „structurile economice ale Franței și Germaniei, ale Italiei și Spaniei, ale Olandei și Suediei diferă în multe privințe. Nu există un model Central European, există tot atâtea modele căte țări”³ (s.n. A.B.). Iar, pentru a fi mai bine înțelus și pentru a-și preciza concepția constructivă asupra originalității fiecărei căi de dezvoltare, care include sau ar trebui să includă interesele naționale fundamentale, precum și contextul colaborării internaționale, autorul devine și mai explicit. Astfel, în demonstrația lui, „din punct de vedere al politicilor normale, există o sută de căi și mereu vom avea ceva de învățat, unul de la altul în conturarea modelului propriu de progres economic și social – al dumneavoastră, al meu, al fiecăruia, sau cel puțin al fiecărei țări. Nici unul dintre aceste modele nu devine un model pentru altii și cu atât mai puțin un sistem. Realitatea este infinit mai variată”⁴ (s.n. A.B.).

Tocmai această varietatea infinită a realității impune încurajarea și stimularea cercetării în științele sociale, pentru a găsi în realitate, și nu în ipoteze și promisiuni generale, cu atât mai puțin în modele exterioare, răspunsuri și soluții optime, adecvate stării actuale a națiunii, la întrebarea crucială: România încotro?

1. I.D. Adumitrăcescu, N.G. Niculescu, *Economia românească postsocialistă. Încotro? Cum? De ce?*, Editura Economică, București, 1998. A se vedea partea I: De la socialismul sovietic la un capitalism anacronic?

2. Ralf Dahrendorf, *Reflecții asupra revoluției din Europa*, Humanitas, București, 1993, p. 37.

3. Idem, p. 59.

4. Idem, p. 59.

LIMBA ROMÂNĂ - limbă oficială, limbă de stat pentru toti cetățenii României

(Continuare din pag. 1)

Adevăratul sens al asemjunitelor ce s-au avut în acest an la 15 martie 1999 în Ardeal este pe sileu dezvaluit de nenumăratele memori, memorandumi, referate emise în ultimi zece ani de liderii politici ai minorității maghiare transilvănene, și precum se știe, de legi mai puțin sau mai mult mondiale ale acestora, adesea cu participarea autorităților de la Budapesta ori chiar cu sprijinul unor politicieni ori conduceri de opinie de la București. Se impune, prin reprezentativitatea „Declarația Asociației pentru cultivație limbi maghiare din Transilvania”, ură din cele peste 150 de asociații, fundații, unuia care, cu aprobația și îngrijorarea statului nostru, „protejează, dar și menține maghiarimea din România”. Criteriu aflat că, în noi în tară, săz „în poftă invocați recunoașteri istorice, atât de imprejură limbi maghiare nu au fost nici odată atât de vehemente și stăruitoare nu numai în presă, ci și din partea instituțiilor academice și de învățământ superior. Geografia și istoria se studiază în limba statului; liceești instituții de învățământ superior în limba maternă ca urmare a „minorității majorității”, făjă de acestă stare într-adevăr îngrijorătoare „Asociație” respectivă nu poate face, conștiu de principiul care să reprezinte limitarea invățământului în limba maternă pentru că, în învățământul în limba

maghiară, limba română poate fi doar un scop... putem accepta limba română doar alături de limba maghiară, dar în nici un caz în locul acesteia”⁵. Dincolo de lipsa de ostentatie și tonul vădit arrogat al sentinței, autoriile dovedesc o rea credință flagrantă pentru că în țara noastră nimănui nu cere nici unei minorități etnice, deci nici celei maghiare să studieze limba română în locul celei materne: este vorba de statul oficial al limbii de stat, aşa cum este consacrat în egală măsură de practica tuturor țărilor și reglementările internaționale, inclusiv cele europene la care obesiv se referă toate aluziile reprezentanților maghiari la această problemă.

Pentru buna ordine este necesar a preciza că tratamentul de care s-au bucurat pe pământul românesc cetățenii de altă etnică s-a baziat din toate pe respectul și umanismul caracteristic poporului nostru. Fără să fie impulsionate din afară, impuse prin forță sau clamate zgromozite, dovezile acestor atitudini sunt asemenea faptelor precum dăinuirea de peste 700-800 de ani a unor etnici reduse ca număr, precum oamenii cu limba și cu biserică lor: geamă monumentală construită după reintărca Dobrogei într-o structură statală românească, ce poartă numele regelui Carol I, ca de altfel sprijinul larg dat altor popoare un biserici de pe alte muntele - Kiev, Alep, Athos,



„Oglinda zăpezilor”

(lacul Podragu)

revolucionarilor bulgari; acte care său desfășură火se, precum fapte de zi cu zi și existențe noastre de-a lungul istoriei – sunt dovezi ale acestui respect. Că privește însă obligația studierii și cunoașterii limbii române de către toți cetățenii țării noastre, este o practică mondială, consacrată istoric și juridic, aceea a limbii de stat, a limbii oficiale. Acest statut i-a fost consacrat ca în orice țară de pe glob limbii de stat în calitate de componentă esențială a sistemului național, de liant și mijloc de comunicare al tuturor planurilor faptului național, al unității și solidarității întregului angrenză social. Nu este deci nici un act de discriminare față de vorbitori altor limbi. Totuși națională și școală se bucură peste tot de considerație și respect. Proverbul românesc anume că „școala face omul”, reflectă sintetic constatarea că nu există într-un stat putere mai formidabilă decât școală. Nici o țară nu poate avea o economie bună, o justiție, o armată și o administrație bună, nici în prezent, dar nici în viitor, dacă nu-și pregătește temeinii tineretul, în special în limba națională. Este vorba de drepturile naturale ale limbii române în spațiul teritorial și juridic al statului ce poartă numele poporului nostru. De aceea, studierea, cunoașterea și utilizarea limbii române în școală și de aici în funcționarea tuturor angrenzajelor societății condiționează în esență realizarea democrației, progresul egalității în drepturi și obligații între toți membrii comunității, indiferent de apartenență etnică, religioasă ori de altă natură a cetățenilor țării.

Că privește statutul de protecție internațională, în special în ce privește

reglementările europene la care obesiv fac referire liderii maghiari – „Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare”⁶ semnată de România precizează că „în zonele în care sunt folosite aceste limbi, protecția să se asigure în funcție de situația fiecăreia dintre aceste limbi și fără a se aduce atingere limbii oficiale a statului – încurajarea limbilor minoritare nu trebuie să se facă în detrimentul limbii oficiale și a necesității de a o înțelege. „Și pentru că tot se vorbește frecvent de grija pentru identitatea culturală, e bine să amintim că în „Documentul Conferinței C.S.C.E. pentru dimensiunea umană” (adoptat la Copenhaga în 1990) se spune că promovarea „identității culturale, etnice, lingvistice și religioase a minorităților naționale va trebui să fie în conformitate cu principiul egalității și nediscriminării față de ceilalți cetățeni ai statului respectiv”, adică, așa cum statuiează Constituția României, să respecte principiul potrivit căruia „cetățenii (României) sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și discriminări”. Or, juridic, „naționea română, statul român include și minoritățile etnice, înseamnă un spațiu ce nu poate fi fragmentat”⁷. Dacă ne referim la practica internațională, state cu minorități etnice mult mai numeroase și cu pondere demografică mult mai mare ca a maghiarilor din țara noastră fie că nu recunosc drepturile minorităților la școală în limba proprie (Franța, de exemplu), fie că au renunțat la experimente în acest sens. În SUA au fost considerate nu numai ineficiente ca nivel de pregătire, dar și ca o „frână în cadrul dezvoltării culturii și științei, a

solidarității naționale”. Mai mult, cunoașterea și folosirea limbii engleze, a limbii de stat, este o condiție nu numai a admiterii într-o școală de stat, dar și pentru obținerea cetățeniei americane. Dar chiar în statele noi constituie pe ruinele fostelor imperii coloniale, în zona în care „conștiința politică ce-a condus la independență” s-a flărat ca un nationalism ciudat care nu s-a definit ca cel european prin comunitate de limbă sau cultură, ci mai cu seamă prin experiența comună a domniajiei străine, pentru a face „față problemelor de identitate, căt și a celor de autoritate politică”, entitățile statele noue constituie și-ă ales una din limbile cele mai folosite în spațiul politic nou constituit și au investit-o cu atributul de „limbă oficială”, „limbă de stat”. Un exemplu (Casul unor state din Africa de Est – Kenya, Uganda, Tanzania, Zambia – în ce privește limba swahili. Ori din Africa de Vest în ce privește limba hausa). Că privește contestarea protecției identității etnico-culturale a cetățenilor români de altă etnie, nici aceasta nu stă în picioare. „Nouă, românilor, remarcă Petre Tuțea, constată comunității de limbă ne-a ajutat să ne încăpățânam să fim români”; de aceea înțelegem aspirațile altor spre această naționalitate și le sprijinim.

1. George Serban, „Putem accepta limba română doar alături de limba maghiară”, în „Românul” din 2-8 martie 1998.

2. A se vedea ziarul „Szabadság” din 12 februarie, ...

3. Adoptată de Consiliul Europei la 5 decembrie 1992.

4. Liana Ionescu în „România liberă” nr. 1015 din 13 septembrie 1993.

5. H. Kissinger, „American Foreign Policy”, Londra, 1969.

(Va urma)

Dicționar de economie

Prof.univ.dr. Constantin ENACHE

lată una din lucrările mult așteptate nu doar de specialiști din învățământ și cercetare, de cei din domeniile economic, finanțar, bancar, ci și de studenți care au optat pentru un asemenea profil.

Elaborat de cadrele didactice din cadrul Academiei de Studii Economice din București, având coordonator pe profesor univ. dr. NIȚĂ DOBROTĂ, Dicționarul de economie cuprinde peste 2100 de termeni și se adresează, de fapt, tuturor celor interesati de fenomenele, mecanismelor economice la nivel microeconomic, mezoeconomic, macroeconomic și mondeoconomic.

Prin conținutul său, Dicționarul de economie răspunde unor cerințe reale privind cunoașterea și stăpânirea temeinici a fenomenelor economice în întregă lor complexitate, în conexiunile și implicațiile lor ample. Această nevoie este cu atât mai imperativă în condițiile actuale ale tranziției la economia de piață, care impune o nouă vizință economică, o anumită tehnică de găndire economică, bazată pe un sistem coherent de cunoștințe economice. Dicționarul de economie este de o mare utilitate în procesul de învățământ – atât pentru activitățile cadrelor didactice, căt și pentru cea a studenților -, în practica economică de producție și desfacere a bunurilor economice, de gestiune și conducere din industrie, agricultură, construcții, transport și telecomunicații, comerț, în domeniul finanțar-bancar, în cercetare etc. Tot mai mult, știința economică devine, astăzi, o componentă a actualui de guvernare, de conducere a activității structurate pe criteriul eficiență.

Structura acestui lucrără pune în relief nu numai concepția judecăție care a stat la baza elaborării ei, încă să ofere criteriul răspuns la nevoia de informare și cunoaștere în contextul interdependentelor, ci și modelele moderne de dezvoltare economică, de integrare. În acest sens, menționăm următoarele componente de logică interioară în conținutul Dicționarului de economie:

a) Termenii economici caracterizează economia de piață, structurile acesteia, mecanisme de funcționare; proprietate, factori de producție, întreprinderi sau firmă, concurență, măsurarea cheltuielilor și rezultatelor, a randamentului economic, eficiență, ramuri și subramuri economice etc.;

b) Piața este abordată în complexitatea ei, ca sistem, înțând seama de interdependența pietelor; a bunurilor economice, a monetarii, monetară, finanță, valutară etc.;

c) Multii termeni vizează procese economice, cum sunt producția, schimbul de mărfuri, repartiție, consum, finanțe etc., precum și starea economiei, echilibru sau dezechilibru (inflație, somaj, crize economice etc.); fluxuri economice; structuri de organizare și conducere, management și marketing;

d) Dicționarul economic îne seama de rolul instrumentelor economico-financiare în dinamica economică; preț, salariu, profit, dobândă, credit, buget etc.

e) O serie de termeni abordează economia mondială, structuri specifice ale acesteia, organisme economice internaționale, relații de schimb pe piata internațională, respectiv instrumente de măsurare etc.;

f) În cadrul acestui lucru se regăsesc compoñentele sistemului științei economice: economie politică, doctrine economice, finanțe, contabilitate, management, marketing, statistică, cibernetica și informatică economică, relații economice internaționale etc.;

g) Alocarea unui spațiu cuvenit unor personalități ale științei economice la scară națională și mondială diferențelor școli de găndire economică, confruntări teoretice.

Tinând seama de elementele ce definesc semnificația și utilitatea Dicționarului de economie, subliniem faptul că acesta ar trebui să se afle pe masa de lucru a fiecărui.

REVISTA

OPINIA
națională

Director:

Prof.univ.dr.

Aurelian BONDREA

Revista se poate procura prin abonament la toate oficile postale din țară. În Catalogul RODIPET, revista se regăsește la poziția 2.256.

Costul unui abonament trimestrial este de 8.400 lei.

De asemenea, solicitați de abonamente se pot adresa redacției, cu plată prin mandat poștal sau disponibilitate de plată pe adresa: Fundația „România de Mâine”, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sectorul 4, București, Cont 451.00.972-B.C.R.-S.M.B.

Machetarea computerizată și tiparul executate de

LABORATORUL DE TEHNOREDACTARE ȘI

TIPOGRAFIA

FUNDATIEI "ROMÂNIA DE MÂINE"

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: București, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sector 4, Telefon: 330.40.40/interior 182
Revista OPINIA NAȚIONALĂ este înregistrată la Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci
la nr. 24.000/7.090.672 din 3 septembrie 1997.

Reflectii apolitice

EMPATIA

Călin Traian DRAGOMIR

Datoria omului de stat, a oamenilor politici, a concomitantului, a persoanelor publice, astăzi, este, într-o mare parte, una de o abstracție strângă, de o extremă neexistență, inexistență și totuși mereu anumită, o distanță care, ulterior, generează binecuvântările și agresivitatea a huii sociale, mențiunile economice ale multor juri - nu în ultimul rând cele ale plășilor noastre - devinând social, alterarea morală și alterarea culturii aprofundă pretențiile, datoria care, odată reuniunii întărite, de noi noi, împiedică celor de care depind binelele publice, adoptată cu o deplină aderenție și susținută de către cei responsabili, poste fi adevăratul început al salvării, este acela: **Inapoi la popor, înapoi la devotamentul sincer și neliniștit al oamenilor cu adevărat mari ai istoriei pentru problemele poporului, la respectul pe care fiecare îl dătorează principiului suveranității poporului.** Tant parcurge o epocă în care nu mai se spie că singurul criteriu al politicii este interesul poporului, că principiul de drept cel mai balt este „salus populi”, că poporul nu este o abstractie, o fizionomie, că democrația nu este un simplu joc electoral, ci este „guvernarea poporului, prin popor și pentru popor”. Nici o altă înțelesă a vremunei guvernații nu poate sta în balans cu aceea a servirii directe, nemijlocite și simplu afirmate a poporului. Nici un sacrificiu nu poate fi pretins unui popor decât prin consensul forțelor politice și al acestor forțe cu poporul. Poporul nu există pentru a fi analizat dacă este intelligent sau prost, cultivat sau necultivat, migrație de idei ample sau de dorință simple - el este, sau trebuie să fie, „ultima ratio” a guvernului său. Acesta nu este un principiu idealist, ci un concept pragmatic extrem de exact - nimeni nu mergește dacă este disprețuit, nimeni nu acceptă sacrificii dacă este neglijat, nimeni nu susține statul și nu participă la necesarele acte ale coerentei sociale atunci când nu are un cuvânt de spus în afacerile publice. Poporul este neglijat politic în vremurile în care în viață publică lipsește empatia, lipsește identificarea sinceră cu semenul, când lipsește înțelegerea pentru problemele acestuia, când lipsește participarea la suferințele lui, când dispără voimă de susținere și ajutor pentru orice ființă umană, fraternitatea, când - în ultimă instanță - lipsește iubirea Națiunile care au dovedit o capacitate economică, productivă și creativă deosebită - americani, germanii, japonezii - se stănesc printre un megalat atașament pentru principiul național și printre o specială conștiință interumană, manifestată împotriva tuturor aparițiilor contrare, în majoritatea poporului, al clasei medii, numeroase, tineră și muncitoare, a acestuia. A produce interesa, deci a munci și dăruire finanțării a avut încredere în ceea ce urmărește. A conduce o țară - sau o economie - încrezător și să își găsească ciblele respectătoare față de restul oamenilor politici (sau condusorilor economici) din țara sa.

De două secole și jumătate, prin studii, interdisciplinaritatea a fost principalul sprijin și principiul apărător al poporului. Tempurile moderne nu sunt atât de facili de a desprinde și interdisciplinaritatea de autoritate (și grupul) care domine statul, spre a se atinge poporului, în sensul cel mai larg, prin postul cel mai necondiționat. Nu a constat foarte multă durată respectivă interdisciplinară, filosof, artist, om de știință - și aici, nu a crezut, o teorie mai curată socialistă, obosită sau conservatoră; în

sensură, în politicii poste fi în casă - ca vieții - demagogia, minciuna și nu orientarea doctă, constituită devenind către popor. Un partid „popular” în Statele Unite, la sfârșitul secolului trecut, a încercat să reprezinte interesele minorilor fermieri. După o serie de succese de proporții mai curând locale, această formă a fusătorii cu Partidul Democrat, în condiții de perfectă demnitate. O mișcare socialistă, jănească, distinctă de marxismul ortodox, în Rusia este numită populistă, adică națională. Desigur,

interesele poporului nu pot fi servite împotriva legilor unei economii eficiente dar, în chip sigur, nu spune astăzi la fel de adevărat - o economie nu se poate alcătuia în detrimentul poporului, nu sub raport politic o asemenea lucere care nu poate fi decât o criză. Într-o imperie unde poporul interese financiare sunt binele sacru și demagogia care promite binele poporului în condiții sfidării principiilor economiei eficiente, deci libere, rămâne încă o cale nu foarte lungă, dar practicabilă și oricum, singura care nu conduce la

dezastru. Într-o civilizație a presăcirea fără să fie că o glorie și să nu ai statut. Dacă se pierde un secolul morilor discursului și literelor literelor se constituie că toate, de la cele ale lui Monroe și Presedintă și până la George Washington absolut toate sunt dedică celelele popoarelor sau națiunilor, iar de la Thomas Jefferson sau Simon Bolivar și până astăzi, literelor omenești individualu asemănătoare. Politica și cultura nu pot avea decât valoarea empatiei. ■

PRIORITĂȚILE NAȚIONALE SI INERTIA MANAGERIALĂ

Nu știm cum se face, dar din apele tulbură ale tranzitiei sosesc tot mai multe semnale îngrijorătoare care vestesc că România a intrat într-un spectru economic îngrijorător, cucerind cele mai neașteptate contraperformante. Poate strategiile reformei economice excelând prin neierătoare erori, poate experimentele ratate ale perioadei de tranzitie, poate nenorocul unei echipe guvernamentale profesioniste, a unor decizii care să apere căd de către interesul economiei naționale, poate lipsa voinei politice, sau poate toate acestea la un loc sunt responsabile pentru starea de criză care se perpetuează, acuțindu-se. Să cu toate acestea, inertia managerială a rămas imperturbabilă. Așa încât acum România se distinge net de aproape toate țările aflate în aceeași perioadă de tranzitie la economia de piață tocmai prin amânamele contraperformante acumulate, pe nesimțite, una căte una.

Politica nefastă de **creștere economică negativă** conturează un tablou de-a dreptul dezolant al economiei naționale, condamnată la decapitalizare, la dezindustrializare, la un sufocant blocaj financiar, apăsată de neguri și incertitudini. În vreme ce în Croația, Ungaria, Polonia, Slovacia, Slovenia, Cehia și chiar Rusia vor înregistra până la sfârșitul anului 1999 creșteri sensibile ale PIB, pentru România se estimează o nouă scădere, în condițiile în care în urmă cu un an a suportat o diminuare cu 6,5%, decalajele create tîndând să se adâncească. Orizontul de ieșire din acest impas se întrezărește abia către sfârșitul anului 1999, când premierul Radu Vasile speră să înceapă doar stoparea

declinului economic. Să credem din nou în această asigurare mai mult de incurajare și să ne reserăm, adaptându-ne la starea de criză? Ce altceva ne-ar rămâne de făcut, când acum singurul parametru credibil este inflația care, afiindu-se mereu sub control, crește cu perfidie. În rest, premisiile sunt atât de vagi, aşteptările superrealiste de la privatizare și restrucțuire îmbriicând și ele hainele incerte ale unei hirere. Cu 25 de reglementări - legi, ordonanțe de urgență și ordonanțe simple, hotărâri, norme metodologice - ce au creat o adevărată junglă legislativă, cu necorelăriri și fel de fel de contradicții, cu o instabilitate legislativă greu de egalat, ce a împăimântat nu numai pe investitorii străini, dar și pe cei autohtoni, ideea de privatizare, mareea speranță a relansării economice, se demonetizează mereu și la propriu și la figurat, pierzând din consistență.

A devenit penibil patetismul cu care toate guvernele postdecembriști și toate partidele politice au declarat **agricultura ca ramură de importanță strategică națională**. Ce s-a ales din această sintagmă afirmată până la satul său se vede cu ochiul liber. România, din exportator de cereale consacrat a ajuns, pentru prima dată în istorie, principalul importator de produse agricole din Europa. Cauzele unui asemenea record, absolut contraproductiv, care pune în pericol securitatea alimentară națională sunt multe și toate la fel de acuzatoare, principala răspunzătoare fiind de departe propriile erori. Pentru că nu există țară europeană, în afara de România, care să nu se implice direct în susținerea finanțării a agriculturii fără să

fie suspectați de dirijism. Prin subvenții directe pe produs, indirekte, prin scuturi, facilități fiscale, stimulente pentru export, sisteme de creditară avantajoase, se realizează ceea ce în toate acordurile internaționale se acceptă, o politică protecționistă reală, efectivă. Este rezultatul ceea ce s-a întărit cu grădini românești, produs strategic având aceeași importanță ca aurul, cibinile, petroli și gazele naturale, energia electrică, prețul lui fiind de referință pentru multe alte produse agricole, fiind al doilea an când, paradoxal, în cadrul recoltelor bune, criza grădinii a făcut ravagii. Sub privirea întărită ale guvernărilor care au promis cu nonșalanță cănd un Fond al grădinii de 1.000 miliarde de lei pentru achiziționarea a 1,5 mil. tone de grâu fără a avea suport finanțări și nici idee unde să ar putea afla asemenea resurse finanțări, când mărimea taxei la grâu și flăcă, pentru ca apoi să se revină stupefiat, susținându-se, culmea, că o asemenea soluție ar încalcă prevederile acordurilor internaționale semnate de jara noastră. Ce stupință! Acordul GATT de liberalizare a comerțului prevedea o clauză după care fiecare semnată, pentru protejarea producătorilor din țara sa, poate să în orice altă măsură ce crede de cuvință privind protecția acestora prin modificarea taxelor și tarifelor. Noi acordăm însă protecție exporturilor Ungariei, acordându-se ideea infamă că grădina românească nu are competiție. Dar se trece sub tacere faptul că țările vecine, inclusiv Ungaria acordă exportatorilor prime consistente, facilități care la noi doar se promit, producătorul român fiind pur și simplu strivit de concurența nelocală. În Elveția s-a desfășurat un referendum pentru că cetățenii să decidă dacă să se importe zahăr sau să se scumpescă cel din producția internă. Să opțiunea a fost una de demnitate națională, ultima soluție fiind aleasă.

Inversunarea cu care s-a trecut la aplicarea Legii fondului funcțional, fără discuții, degradându-se nemilos structura agrară, a transformat România în pară cu cea mai înrăutățită agricultură din Europa. Pentru că pe 9 mil. ha. agricole s-au reconstituit, pe vechile amplasamente, exploatații agricole de 2 ha, bulverzate în 5-10 parcele, ceea ce a dus la scădere dramatică a producției. Să, în acest sprijinădamnat al crizei, România a dobândit fatalmente și un alt „atu”, devenind țara cu cel mai mare deficit comercial.

Că o ironie a sorții, când expozițiile au fost declarate o prioritate națională, anul trecut s-a înregistrat cel mai mic volum de mărfuri livrate pieței mondiale, fiind depășit de importuri. Să fără un sistem național de stimulare a exportatorilor, să crește competitivitatea lor, exporturile fiind spre zero, la fel ca și celelalte priorități naționale ale anului trecut - IMM-urile și agricultura. Dar cui li pasă? Cine va face gestul decisiv pentru schimbarea posturii României, pentru a elibera de povara utilitară a acestor contraperformanțe și a altor care nu servesc mandatul, nu mai căută imagini. Rămâne de vizat și din nou de așteptat.

Adela DEAC



Uzina de mașini electrice UMEB

Permanente românești

GHEORGHE I. BRĂTIANU



Joi, 18 martie 1999, a avut loc, la Palatul Parlamentului, dezvelirea bustului lui Gheorghe I. Brătianu (1898-1953), eminență personalitate a vieții publice românești, unul din marii istorici ai țării noastre, autor al unor cărți fundamentale pe acest tărâm, om politic de o exemplară înținută morală. La festivitatea dezvelirii bustului au vorbit: scriitorul și omul politic Mircea Ionescu-Qintus, președintele Partidului Național Liberal, Ioana Brătianu, fiica lui Gheorghe I Brătianu, Ion Diaconescu, președintele Camerei Deputaților, parlamentari și oameni de cultură Gabriel Tepelea, Dan Amedeo Lăzărescu, Adrian Năstase; Decebal Traian Remeș, ministru finanțelor, care a donat bustul în numele Fundației Culturale „Gheorghe I. Brătianu” din Baia Mare, precum și criticul și istoricul Valeriu Răpeanu, profesor la Universitatea „Spiru Haret”, autorul primei ediții *Gheorghe I. Brătianu*, apărută în anul 1980 la Editura Eminescu după treizeci și cinci de ani de interdicție a operei și numelui istoricului, și a studiului monografic N. Iorga-Gheorghe I. Brătianu, apărut în 1981.

Reproducem comunicarea prezenta cu acest prilej de Valeriu Răpeanu, profesor la Universitatea „Spiru Haret”.

SAVANT ȘI OM POLITIC DE O EXEMPLARĂ ȚINUTĂ MORALĂ

Valeriu RĂPEANU

Așezarea în incinta Parlamentului României a bustului uneia din cele mai de seamă personalități ale țării noastre, istoricul, profesorul și omul politic Gheorghe I. Brătianu nu reprezintă doar un moment festiv și nu poate avea jinuta unei ceremonii de circumstanță. Aceasta, pentru că viața și opera lui Gheorghe I. Brătianu nu au stat niciodată sub semnul gratuității, al faptului anodin, aleatoriu, lipsit de substanță. Dimpotrivă, la masa de lucru a istoricului, în arhive sau biblioteca, la catedrele universitare din Iași și București, la tribuna Parlamentului, Gheorghe I. Brătianu a fost una și aceeași personalitate care a scris și rostit gânduri încărcate de erudiție, de cunoaștere temeinică a trecutului țării sale și al umanității, ceea ce permitea o privire responsabilă asupra prezentului și o perspectivă lucidă asupra viitorului. Nu a fost pe nici un tărâm, pe care vasta lui cultură istorică și politică l-a urmat, un om al conjuncturii, ci un căutător al permanentelor, al dimensiunilor pe care ideea unității naționale, a apărării drepturilor poporului nostru, a integrității hotărelor lui, a valorilor democrației să-a dezvoltat fără conținere, în pofta tuturor visătoriștilor istoriei.

Om și operă s-au contopit într-o din cele mai ales, mai armonioase și mai plăditoare personalități ale istoriei noastre. Temeinicia și seriozitatea care i-au caracterizat adolescența și tinerețea studiosă și care au dus la un debut precoce, tutelat și remarcat de N. Iorga, care i-a deschis elevului de liceu paginile *Revistei Iсторice* și i-a semnatat cetezările într-o comunicare academică-tulburătoare coincidență, debut la aceeași revistă pe care o avuse N. Iorga când își vedea numele tipărit într-o publicație – s-au transformat în caracteristicile dominante ale demersului său pe toate ţărănimile ilustrate în puținii ani ai vieții sale. De aceea, nimic din ce a scris, a găzduit și a rostit el nu poartă pecetea caducită, ci a permanentă. De aceea, opera sa de istoricograf a avut din momentul apariției și a rămas până astăzi o operă definitivă în sensul ei, pe care cercetările ulterioare nu au confirmat-o, ci dimpotrivă. Așa se explică de ce, pot spune fără nici o exagerare, una din cei mai de seamă istorici contemporani de pe tatăl hotare il citează ca pe o autoritate, ca pe un egal. Si acesta – unde nu trebuie să ne sfînt să o spunem – Gheorghe I. Brătianu a dovedit cea mai modernă concepție a istoriografiei noastre,

a fost cel care a înscris acest domeniu al științei la nivelul european al epocii.

Dar pentru el, istoria nu a fost doar disciplină de studiu, predată cu răcelă și detasare de la o catedră universitară. A fost deopotrivă o călăuză spirituală, un neconținut subiect de întărire sufletească, de meditație morală. Pentru el, istoricul – ca și pentru N. Iorga și aceasta, în ciuda divergențelor din timpul vietii, a unit în nemurire – era participant la faptele istorice și fautorul ei. Istoricul Gheorghe I. Brătianu și înțeles, ca și istoricul Nicolae Iorga, să pășească pe tărâmul politicii. Omul politic a beneficiat de perspectiva istoricului, contopindu-se în una și aceeași persoană. Omul politic a luptat pentru integritatea teritorială și suveranitatea națională a României, așa cum a luptat și istoricul, punându-le în evidență prin cărțile, studiile, conferințele, articolele și cuvântările sale de la tribuna Parlamentului. Omul politic a fost un adept, propagator și teoretician al liberalismului pe care îl vedea strâns legat de ideea de democrație. Omul politic a fost un adversar al totalitarismului și al internaționalismului, arătând că în epoca modernă naționația are datoria „să-și apere patrimoniul moral cu aceeași stăruință cu care își apără hotarul”.

Într-o publicație – s-au transformat în caracteristicile dominante ale demersului său pe toate ţărănimile ilustrate în puținii ani ai vieții sale. De aceea, nimic din ce a scris, a găzduit și a rostit el nu poartă pecetea caducită, ci a permanentă. De aceea, opera sa de istoricograf a avut din momentul apariției și a rămas până astăzi o operă definitivă în sensul ei, pe care cercetările ulterioare nu au confirmat-o, ci dimpotrivă. Așa se explică de ce, pot spune fără nici o exagerare, una din cei mai de seamă istorici contemporani de pe tatăl hotare il citează ca pe o autoritate, ca pe un egal. Si acesta – unde nu trebuie să ne sfînt să o spunem – Gheorghe I. Brătianu a dovedit cea mai modernă concepție a istoriografiei noastre,



Monumentul lui Avram Iancu



AVRAM IANCU 175 DE ANI DE LA NAȘTERE

A avut loc zilele trecute o sobră „sesiune de comunicări științifice” organizată de Arhivele Naționale ale României, unde a fost evocat Avram Iancu, supranumit, printr-un reflex mitic natural „crăișorul munților”, de la căruț naștere s-au împlinit 175 de ani. Pe Avram Iancu, Tânărul „cancelist” de nici 24 de ani care a transformat Apuseni moților, asediata în primăvara lui 1849, într-o „cetate” inexpugnabilă, secera morții l-a ajuns într-o zi din toamna lui 1872, după două decenii de tragică rătăcire, ca un exilat în propria țară. Înăț momentul, descris cu mare zgârcenie, semn al unei decente impracticabile de regulă, de către principalul său biograf, istoricul Silviu Dragomir, în monografia „Avram Iancu” din 1962 (reditată la „Dacia”, 1998, cu o excelentă postfață de Radu Mareș): „S-a culcat pe o rogojină de cu seară la cartierul său obișnuit, în casa brutarului Ion Stupină, zis Lieber. A doua zi dimineață și-a dat susțelul în urma unei noi hemoragii, înfrânt acum definitiv de „vforele timpului”. Nu avea nimic asupra lui decât o năframă zdrențuită, fluierul de cireș și jalba către împărat, unsă și mototolită. Corpul neînsușit este făcut de catafalc în casa lui Ion Simionășu, asesor la sedria orfanală. Județul Zarandului a hotărât să-i facă funeraliile ca unui „mort al națiunii”. La înmormântare, pe lângă o imensă mulțime de moți și țărani, au venit și „tovărași de arme” care au supraviețuit „asprelor decenii ale absolutismului austriac”. (C.S.)

STRĂLUCITOARE UMBRĂ

Mircea MICU

AVRAM IANCU umblă prin munți, de peste un veac de la ora săvârșirii sale omenești, ziu și noaptea, neodihnit și Tânăr și frumos, umbră strălucitoare minunând susțelul moților, oprind pasările în aer, umiliind stelele cu strălucirea ochilor cei fără de stingere.

Ei este esența durerii și dorului unui neam, purtând spre viitorime ideea de libertate și unitate națională, cea mai curată respirare a munților stărișniți din neclintirea lor milenară.

Numele său să scrie pe fruntea îngândurată a piscurilor, simplu ca o săptire de vers dimineață pe rouă, puternic și adânc săpat, din adânc venind spre în afară.

Viața sa, o mistuoitoare ardere, a cunoscut înălțări sublime și căderi pustiuitoare.

Destinul i-a fost flacără înaltă și de scrum...

Temut, iubit, adorat, glorios și resemnat, la 24 de ani uimea Europa, care-l estima drept general de mare rafinament militar. Sub bolile fastuosului palat imperial de la Viena, numele-i a vibrat puternic, distinct și înfricoșător. Viața i-a mistuit fulgerător ca un meteorit, arzând deplin și intens în numai doi ani de totală trăire.

Ștință lui militară a fost iubirea de neam!

Zidit în durerile moților s-a ascuns în munți, a pribegit prin păduri,

mânhit, înțelept și ironic, cernit în singurătate, scărbit de minciună, mândru și demn și incoruptibil.

Incoruptibil ca aurul!

Timp de două decenii după revoluția ce avea să-l decoreze cu cea mai înaltă distincție, iubirea moților, închiș în singurătatea disprețuitoare a durerii și amărăciunii sale, a colindat Apuseni ca un simbol al nădejdii.

Într-o dimineată, l-a găsit oprit din peregrinări, stând nemîșcat ca o pasăre ce se odihnește înainte de Marea Călătorie.

Moții nu l-au trezit... l-au spălat trupul Tânăr încă, l-au îmbrăcat în străie albe de in, l-au răsuicit mustața încă virilă și încet, să nu-l trezească din somn, l-au culcat într-un pat de brad.

Era toamnă. Aurul din adâne suia în frunze, se auzeau buciuime ofănd, multimea tălăzuia în jur. L-au aşezat sub gorun, cu grija, ca pe un prunc nou-născut, redat lăranii și eternității.

Dar EL nu vroia să doarmă!

Să în neclintirea de sticla a aerului înmiresmat, gorunul s-a scuturat înflorându-se, lăsându-și frunzele asupra lui, învelindu-l ca într-un seutec, în odăjdiu de aur.

Să EL să ridică încet și a poruncit îngândură spre munți incremenți în așteptare.

Să de atunci, EL este mereu între noi și va fi căt timp vor fi munți și iarbă și pasările cerului.